

BAROMFIAK

MÉHÉSZET ÉS SELYEMTENYÉSZTÉS.

BAROMFI, MÉH- ÉS SELYEMTENYÉSZTÉSI SZAKLAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET BAROMFI-, MÉH- ÉS SELYEMTENYÉSZTÉSI SZAKOSZTÁLYÁNAK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ ELSEJÉN.

Előfizetési ára: Egész évre 2 forint.

Szerkeszti: RUBINEK GYULA,
az országos magy. gazdasági egyesület ügyvezető titkárja.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, üllői-ut
(Köztelek).

Az országos magyar gazdasági egyesület és a baromfitenyésztési szakosztály tagjai tagdíj fejében és a „Köztelek“ előfizetői ingyen kapják. A baromfitenyésztési szakosztály tagdíja egész évre 4 frt. — Az orsz. magy. gazd. egyesület tagdíja egész évre 10 frt. — A „Köztelek“ előfizetési ára egész évre 10 frt.

TARTALOM.

	Oldal
Magyarország selyemtenyésztése 1894-ben	49
Tárcza. Az első tojás	49
A méhek etetése szilárd cukoranyagokkal	50
A keletfrieslandi sirálytyúk és az augsburgi tyúk	51
A baromfiak téli tartása	52
Figyelemre méltó tojáskonzerválási mód	52
Hasznos-e a zöldség télen a baromfiaknak?	52
Különfélék	52
Legjobb költőgépek. — Gróf Csáky Kálmán	52

Magyarország selyemtenyésztése 1894-ben.

A selyemtenyésztés a jelen évben újból lendületet vett.

Elszomorító tény azonban az, hogy a nép jóakarata és buzgalma megtörik a szederfa hiánya miatt. A szederfák szaporodása a felügyelőség minden erőfeszítése dacára csak nagyon gyengén halad előre; és miután a tenyésztők száma — az elért siker következtében — évről-évre szaporodik, már ezelőtt két évvel azon kedvezőtlen helyzetbe jutottunk, hogy a kedvezőtlen tavaszi és téli időjárás folytán megcsökkent lombtermés, a termelt gubomennyiséget is megapasztotta és a termelési ág eddigi rohamos haladása megakadt.

Az idei, 1894-ik év azonban ismét ör-

vendetes emelkedést mutat, a mennyiben a termelők száma 85,948-ra, a termelt gubók mennyisége pedig 1.127,617 kilóra emelkedett. Ez az örvendetes eredmény azonban tisztán a kedvező lombtermésre vezethető vissza, mert, ha a jövő évben kedvezőtlen lesz a lombtermés, úgy újra visszaesésnek leszünk kitéve.

Mint előbb is érintve volt, a szederfák szaporodása még meg sem közelíti a növekvő selyemtenyésztők számát s avval egy esepet sem áll aránytalan.

Ez a kedvezőtlen helyzet méltán okoz aggodalmat a selyemtenyésztők s az ezen iparággal foglalkozók körében. Az idei tenyésztők száma 86 ezer volt, azonban a termelésre jelentkezettek száma megközelítette a százezret, de több ezer ember kénytelen volt a termeléstől elállni, mert belátták, hogy az átvett petéket, illetve hernyókat a szederfalomb hiánya miatt fel nem nevelhetik. Mind a mellett tehát, hogy selyemtermelésünk örvendetes fejlődést mutat, a lombhiány miatt az idén is jelentékeny kárt szenvedtek a tenyésztők, mert, ha 86 ezer termelő helyett 100 ezer lett volna, közel 200,000 kiló selyemgubóval több termelésünk lett volna.

Az országos selyemtenyésztési felügyelőség Szegzárdon 1894. évben 1331 kiló petét osztott ki 178,026 dobozban, melynek

előállítására 76,161 forintba került. A jövő évben 1500 kilogramm petét szándékoznak kiosztani. A folyó évben 2706 községben foglalkoztak selyemtenyésztéssel s a termelőknek kifizetett 1.091,536 frt 66 kr. Érdekös az összehasonlítás Franciaországgal, a hol tényleg elég szederfalomb áll a selyemtenyésztők rendelkezésére. Így ott 1894-ben 148,974 tenyésztő-család 9.987,110 kilogramm selyemgubót termelt, ebből esik egy uncia (25 gramm) pete után átlag 44 kiló, míg nálunk a körülbelül 86 ezer családnál 1.127,617 kilogramm gubót termelvény, 1 uncia (25 gramm) pete után átlag csak 22 kiló lett.

Nálunk a szederfalomb hiánya tehát nem csak az abszolút, de a relatív eredményt is csökkenti.

Ez azonban nem azt jelenti, hogy hátrább vagyunk Franciaországnál, mert míg ott a selyemtenyésztés már századok óta fennáll, s csak 150 ezer család foglalkozik vele, nálunk a selyemtenyésztésnek csak 15 éves multja van s csak a szederfa hiány az oka, hogy nincs a francia családok számánál is több. A mi pedig selymünk minőségét illeti, elég arra utalnunk, hogy hisz épp ez évben tüntették ki Lyonban a mi selyemkiállításunkat a Grand prix-vel.

Ha kellő mennyiségű szederfánk lenne és ha ez által csak jelenlegi termelőink is

TÁRCZA.

Az első tojás.

Házasságom harmadik hónapjában a kis feleségem veszedelmes hajlandóságot kezdett elárulni a gazdasszonykodás iránt.

Szeretreméltó és kívánatos tulajdonság ez azoknál, a kik a háztartás alfabétáját ismerik s a sütés, főzés, ugorkasavanyítás fogásai között szerencsésen eligazodnak. Hanem mikor egy fővárosi asszonyka, — a ki egész életén keresztül a francia nyelvet, a zongorát és Tolstoit tanulmányozta, — egyszerűen azt mondja, hogy no kis uram! most már én is hozzálatok ám a rántáskavarásához, te pedig csak edd meg szépen, a mit én neked feltálok, (majd meglásd, milyen jó gazdasszony leszek): hát annak már fele sem tréfa. Kerülnek asztalra olyan ételek, a miket az ember, ha a vendéglőben kapná, világra szóló botrányt csinálna belőlük. Hanem ott-hon a meglepetéstől elfelejt — rosszul lenni is. Sőt még agyon is dicséri őket.

Az asszonyka pedig nagyra van vele, hogy milyen jól ellátja ő a kis urát, szint vesz fel s kövéredik, a jó, rendszeres házi kosztól. S az ember még csak görbe arcot sem vághat a dologhoz. Nem mondhatja azt

neki, hogy: „kedvesem, ne nyuljon maga a főzőkanálhoz, az magának nem hivatása!“ Mert igenis hivatása ez az asszonynak s ez a hivatásosztón utól éri őt Ibsen drámájának tanulmányozása közben is, földszint és a 4-dik emeleten egyaránt.

Egy ebéd alkalmával, holdhalavány s lepény vastagságu palacsinták mértéktelen élvezete után, a kis feleségem örömtől sugárzó, de titokzatos areczsal így szólt hozzám:

„Találja ki, mit vettem magának?“

„Egy papuesot, a mit kihimezett, vagy a pamlagunk fölé egy kínai napernyőt, a mit a kirakatban megszeretett, vagy egy hamutartót, a mi lehetetlenné teszi, hogy a a csibukkomat a padlóra verjem ki?“

„Nem, nem, ezeknél sokkal kedvesebbet.

„Ahá! szóltam, az asszonyka gyengéjére tapintva, egy doboz rizikét!

„Közel jár hozzá!

„Tehát egy vaddisznóczombot.

„Az az . . . milyen találékony, majd eltalálta! Egy tyukot vettem magának. De olyan kedves, olyan okos volt, hogy nem ölettem meg. S csak azután tudtam meg, milyen jól tettem, mikor megirgalmaztam a Betti életének (mert így hívják szegénykét). De azt magának sem mondom meg, hogy miért.

Az asszonyka egészen neki pirult, s láttam, hogy bodri fejcskájában nagyratörő

s részleteiben átgondolt tervek egész láncolatát főzte ki, melyeknek köpontját a vett tyúk képezte. Jó férjhez illően gyötrő kíváncsiság szállott meg a jeles állatot láthatni, melyről III-ad emeleti titkok forogtak közkézen. Elhatároztuk tehát, hogy azonnal tiszteletünket teszszük Bettinél, s miután a kis feleség beavatott a vele szemben tanusítandó illedelmes és óvatos magaviseletre, benyitottunk a fürdőszobába, a hova Bettinek magát bizonytalan időre elszállásolni méltóztatott.

A Betti komoly töprenkedések között gunnyasztott az egyik szögletben. Igen-igen vén tyúk lehetett; a kendermagos színét, meg a tollazatát is kegyetlenül megviselte már az idő; szeméből a késő aggkor életunalma beszélt.

Azonban a feleség nagy gyengédséggel közeledett felé s a tenyeréből tengeriszemekkel kínálta, hogy csak egye meg. A Betti felrebbent, azután a fejét kinyújtva, kiméltlenül belevágott a tengerit tartó kacsóba, hogy kék folt maradt a csőre után. Agyonütni való vadállat volt. Azután a fél lábával nyújtzkodott egyet, a torkán valami öreges, rekedt hangot adott ki s végre a nyakát meggörbitvén, ezinikusan bámult a fürdőkádra.

A feleség észrevette, hogy ez a mozzanat nem igen nyert meg a dicső jószágnak.

abba a helyzetbe jutnának, hogy a francziaországi termelési átlagot megközelíthetnék, akkor selyemtermelésünk legalább 5 millió kilót tenne ki. Ez által selyemtermelésünk biztos megdönthetetlen alapot nyerne, mert a termelő nem sokkal nagyobb fáradtsággal 5-6-szoros jövedelemre tehetne szert és ennél fogva e foglalkozástól többé eltántorítható nem volna, de másrészt arra is képes lenne, hogy a felhasznált szederfalomb értékét tisztességesen megfizethetné, a mi által viszont az éretnek el, hogy a szederfatermesztést mindenki, a kinek módjában van, szívesen felkarolná és ez által a szederfatermesztés is biztos alapot nyerne.

A felügyelőségi jelentés ezen pontra nézve érdekes példákat hoz fel. Olaszországban — de másutt is — különösen a nagyobb földbirtokosok a szederfatermesztésre nagy súlyt fektetnek. És miután a selyemtermelés nagyban termelésre nem alkalmas, a szederfalombot nem maguk használják fel, hanem többnyire harmadába negyedébe kiadják a szegényebb népességnek.

A felügyelőség által felhozott példák átlaga szerint egy-egy hektár után a földbirtokos körülbelül 124 lírát kap, a mi már magában véve is igen szép összeg — de a mellett a föld még más termékeket is hoz. Magyarországnak mintegy négyötöd része alkalmas a selyemtermelésre; eddig azonban ebből a négyötödrészből csak egyötöd rész bir annyi szederfával, hogy a selyemtermelést ott meglehetett kezdeni.

Ha a szederfatermesztés a többi helyeken is lábra kap, legalább is háromezrészre tenyészthet családra számíthatunk, tehát kétszer annyira, mint a mennyi ma Franciaországban van; és ha a termelési átlagot megközelítjük, a mi csakis a kellő számú szederfától függ, selyemtermelésünk körülbelül 20 millióra emelkedik. Ez a termelési ág, mint az az előzményekből is látható, Magyarországon nagy jövővel bír, de természetesen minden attól függ, hogy legyen elegendő szederfa.

A felügyelőség 15 évi tapasztalat után arra a meggyőződésre jutott, hogy ezen égető kérdés megoldására, t. i. a szederfák tömeges szaporítására és a községi területek befásítására, csak a községi faiskolák alkalmasak. Ezek azonban a kellő gondozás és felügyelet nélkül valóban mindenütt kétségbe-

ejtő állapotban vannak: épp ezért életbe kell léptetni azt az intézményt, mely egyes megyékben már fennáll és igen jól bevált: a járási és faiskolai felügyelői intézményt.

A felügyelőség ezen intézményt a hol fennáll, úgy szervezte, hogy a többi selyemtermelésre alkalmas megyék is, buzdítva az elért siker által, mindinkább kezdik felkarolni s ezen helyeken észlelhető is a selyemtermelés fellendülése. Példa erre Bács-Bodroghmegye.

Ha Bács megyét, a hol ez az intézmény fennáll, összehasonlítjuk Pest megyével, az tűnik ki, hogy Bács megyében a termelés évről-évre fokozódik s ott eddig 3.700.000 forint keresete volt a népnek, egy-egy felügyelőségben 20-30.000 kiló gubót termelnek, a regie-költség 10-4 krt tett ki s miután a gubó 1.20 frtért adatott el, szép nyeresége volt a népnek. Pest megyében, a hol az ügy előmozdítása érdekében semmi sem történt, az elégtelen szederfa miatt egy-egy gubó regie költsége a kecskeméti felügyelőségben 2.27 frtba, a pesti felügyelőségben pedig 1.75 frtba került. Az intézet tehát itt már veszteséggel dolgozik s ennek káros hatását azok a megyék is megérik, a hol a selyemtermelési tevékenység felkarolták, mert eme veszteség miatt a beváltási árak fel nem emelhetők. A jelenlegi kedvezőtlen viszonyok közt nem marad egyéb hátra, mint azokban a megyékben, melyek a szederfatermesztés előmozdítására mit sem tesznek, a selyemtermelési tevékenység megmérhetetlen kárára megszüntetni.

Némelyek azt tartják, hogy a szederfák hiánya a nép indolenciájának a kifolyása; ez azonban, mint a felügyelőség is elég világos példákkal bebizonyította, nem áll, s csak rosszakaratu felfogásnak tulajdonítható, mert vannak oly vidékek, a hol elég volt egy kezdeményező arra, hogy ez az áldásos ág a mezőgazdaságunknak a lehető legnagyobb mérvben felkaroltassék. A selyemtermelés jövője és sorsa tehát tagadhatatlanul csakis a szederfák szaporításától van függővé téve, épp ezért kívánatos, hogy ezen ügy érdekében ne csak a kormány, hanem az egyes megyék és községek községi szederfaiskolákat állítsanak fel s azokat a kellő gondozásban részesítsék. Földbirtokosainknak is s főleg a kis gazdáknak is érdekükben áll, hogy a szederfák szaporítását minden kitelhető uton-módon igyekezzenek

előmozdítani, mert csak így remélhető, hogy fejlődő selyemtermelésünk a megérdemelt s kívánatos sikert mielőbb elérhesse.

A méhek etetése szilárd cukoranyagokkal.

Valamint a természet a nektárt folyékony állapotban szolgáltatja a méheknek, épp úgy a méhek téli etetésénél is, általában a legegyszerűbb s legtermészetesebb mód, ha a méheknek a szükséges táplálékot folyékony állapotban nyújtjuk. S mégis lehetnek esetek, midőn a póttáplálékot szilárd halmaz állapotban nyújthatjuk. Minden méhésztől nagyon is ismert tény az, hogy némely mézfélések rövid idő alatt a kristalizáció (jegeczesedés) által merev és meglehetősen szilárd állapotba mennek át, mégis a méhek bizonyos körülmények között nagy könnyűséggel tudják ezt táplálkozásra felhasználni. E tapasztalat alapja a szilárd cukorral való etetésnek. Azon módszer, hogy miként történik, a cukor így pl.: a liszt-cukor elfogyasztása a méhek által, erre nézve azon nézet van elterjedve, hogy az a felső áknapocs által történik, hogy tehát azt a méh tényleg felfalja.

Egyik-másik méhésztől még hozzá azt is állítja, hogy a liszt-cukor felfalásánál annak ropogtatását is hallotta volna.

A megkezdett cukordaraboknak kinézése igen könnyen tévedésbe ejti a szemlélőt s ebből magyarázható fenti téves felfogás. Ha azonban gondos vizsgálat tárgyává tesszük a dolgot, egynehány méhet liszt-cukor darabkára bocsátunk s azokat egy nagyítóüveg segítségével tüzetesen szemléljük, úgy világosan láthatjuk, hogy ilyenmő anyag felvételénél csakis az orrmány s főleg a nyelv hegye megfeszített munkássággal működnek.

Hasonló módon fogyasztják el a megikrásodott mézet is.

Megjegyzendő azonban, hogy folyékony anyagokból bizonyos kvantumot a méh tiszteke rövidebb idő alatt képes felvenni, mint ugyanolyan mennyiséget szilárd cukorból. Tehát ez utóbbi fogyasztása sokkal takarékosabban történik. Természeteszerű következménye az ilyenmő táplálételnek az is, hogy a mellett a száj eszközei által aránytalanul nagy nyálmennyiség lesz kiválasztva,

Jónak látta tehát közölni a titkot, mely a Betti érdemeinek serpenyőjében döntő súlyt képez.

„Tudja-e, hogy a Betti tojni fog?...” sugta némi habozás után s végtelen gyengédséggel tekintett a Bettire.

Csak akkor vettem észre, hogy Betti háta mögé rongyokból szerkesztett s tollal kipárnázott vaczok van készítve.

Most már világossá vált előttem az asszonyka szándéka. Ezután baromfi szükségletünket házilag akarja előállítani s a Bettiben, egykor virágzó baromfitermesztésének alapító ősaniját látja. Bár előttem állott a veszedelem, a mi a fürdőszobámat fenyegeti, mégsem akartam elrontani a kis feleség kedvét s csak egy észrevételt bátorkodtam megkoczkáztatni: „Lelkem, biztos maga abban, hogy Betti tojni fog?”

Az asszonyka rendületlenül hitt a Betti virtuusaiban, a mi végtére nekem sem tűnt fel valami lehetetlennek.

Es nem is eszlatkozott.

Néhány nap mulva diadalittasan rontott be a szobámba egy tojással.

„Képzeld, a Betti mama lett!” S mielőtt tisztába jöttem volna azzal a szakkérdéssel, hogy a tyukot a tojás után mennyiben illetheti e tiszteletet igénylő elnevezés, a feleség karon ragadott s maga után vont a Betti dicső tettének színhelyére.

A nemes állat ez uttal valami piros gunyával volt betakargatva, a miben — közelebbi vizsgálat után — házi sapkámra ismerem reá.

Egyébiránt nem látszott rajta, hogy az anyai örömök hatása alatt állana; kiállhatlan és közönyös volt, mint máskor. A feleségem dédelgető kényeztetéssel mutogatta neki a tojását: „Látja Bettike? ismeri? ez a maga tojása!”

Lám, milyen okosan néz reá!

Ugy-e szíves lesz Bettike nekem többet is tojni. Azután majd, ha sok lesz belőle, rájuk ültetem s magácska majd szépen kikölti. Ugy-e Bettike?”

A Betti ostobául hunyorgatott a szemével, nekem azonban úgy tetszett, mintha ekként gondolkodnék:

„Csak azt várd tőlem, míg én még egyszer tojni fogok. Majd bizony vénségemre ilyenén fogom törni a fejemet. Volna jó dolgom!”

Hanem erről nem szóltam az asszony-nak semmit sem.

Ettől a naptól fogva a Betti korlátlan zsarnoka lett az egész háznak. A feleségem hihetetlenül kényeztette, szabad volt a járása minden szobában, a fürdőszobára rá sem nézett többé, az már derogált neki.

E helyett inkább a dolgozószobám pamlagán szeretett gurnyasztani. Ha rákiáltottam,

impertinens lenézéssel tekintett végig rajtam s meg sem mozdult. Ha elakartam kergetni, akkor furfangos dühében egyszerre azt szinlelte, mintha nagyon megijedt volna, s kellemetlen rekedt hangjával olyan zajt ütött, hogy mindnyájan kétségbeestünk. Ezért aztán szigorúan megtiltatott Bettinek bármely módon való háborgatása. A feleségem konstatálta, hogy a Betti most nemes anyai hivatásának teljesítéséhez készülődik, azért olyan rigolyás: az asszony is ilyen. Nem kell ezt rossz néven venni tőle, majd meghálálja ő a gondoskodást a szép kis csibével.

A Betti mindinkább kiállhatatlanná s kényeskedővé kezdett válni, hanem nap-nap után mult a nélkül, hogy nemes anyai hivatására rá is gondolt volna. Bizony nem tojt ő többet.

Titkon már bosszantani kezdett a dolgot, mikor a kis feleség azzal a fontos felfedezéssel állott elő, hogy tudja ő, mi a Betti baja?

„Költöni akar már, kis csibe után vágyódik a jó szivecskéje; szegényke azért nem tojik. Sokszor van így a tyuk, mikor mintha sejtelmek gyötörnék, sehol sem találja helyét s szeszélyeskedik. Pedig hát nem rosszaságból teszi az ártatlan, csak mielőbb igazi mamácska szeretne már lenni.”

E magyarázatot némi ellenvetés után a magunkévá tettük. Bettit ismét vissza he-

mi által a cukor könnyen emészthetővé válik, mert a nyers cukor teljesen invertálódik, illetve szőlő- és gyümölcszucorral lesz átváltoztatva. Ez a legfőbb oka annak, hogy etetésre a cukor szilárd állapotban felhasználása általában igen kedvező befolyást gyakorol a méhtörzs egészségére is.

A kandiszcukorral való táplálás már rég óta ismeretes, a mi főleg télen kitűnőnek mutatkozott. A kandiszcukrot ujabban házilag állítják elő közönséges süveg-cukorból s öntött cukornak nevezik.

Ez a következőképpen állítatik elő: 6 és fél font kristálycukrot fel kell oldani egy font vízben, még pedig melegítés által s folytonos keverés között, hogy az meg ne égjen, s ez mindaddig főzetik, míg az abból vizsgálatra kivett csepp a szabad levegőn hamar megkeményedik. Az ily módon készített tápezukor különböző formákba, vagy keretekbe önthető, melyeknek hátlapját fehér papir képezi a kihülésig.

Az így elkészített cukor épp oly jó, mint a kandisz és semmivel sem áll amannak mögötte.

Az így jegezesedett cukorból egész kereteket rakhatunk be a kaptárba, mint az a lisztecukornál szokás.

Habára lisztecukor egymagában a méhek szervezetére fölötte kedvező befolyással van mégis, mint téli tápanyag kevésbé alkalmas, mert a keltésre

lyezettük a furdőszobába s tollból, szalmából s posztból kényelmes almot készítvén alá, ünnepélyes szertartás közt adtuk át neki a félve őrzött s egyetlen egy tojást, kiköltés végett.

Ezután gyorsan s a legszebb remények között elhagytuk a helyiséget, a Bettit, a bekövetkezendő magasztos tényhez méltó nyugalomban hagyva

Az asszonyka időnként a kuleslyukon kandikált be; onnan konstata a nevezetesebb mozzanatok: „Most a Bettike a tojást nézi, bizonyosan reá ül... most meg a padlón szedegét... bizonyosan szalmát keres a fészkéhez a kis okos!

Most meg... Szent Isten! kiáltott fel egyszerre rémülten az asszonyka s berchant az ajtón; ott megdermedve állott meg. Utána siettem. Azonnal észrevettem, hogy a Betti tojása fel van törve s a vén gonosz a legnagyobb lelki nyugalommal habzsolta annak tartalmát. Mikor aztán a lakomát befejezte, impertinens megelégedettséggel tekintett reánk, mintha azt kérdezné: nem adnátok-e még egy tojást?

Természetesen még a helyszínén kimondtuk a haláliteletet a gonosztevőre, a mi nagy örömmre másnap csakugyan végre is hajtatott rajta.

Jó leves vált a Bettiből, hanem a kis feleségem nem evett belőle és úgy vettem észre, mintha a szemei ki volnának sirva.

Buday Barnabás.

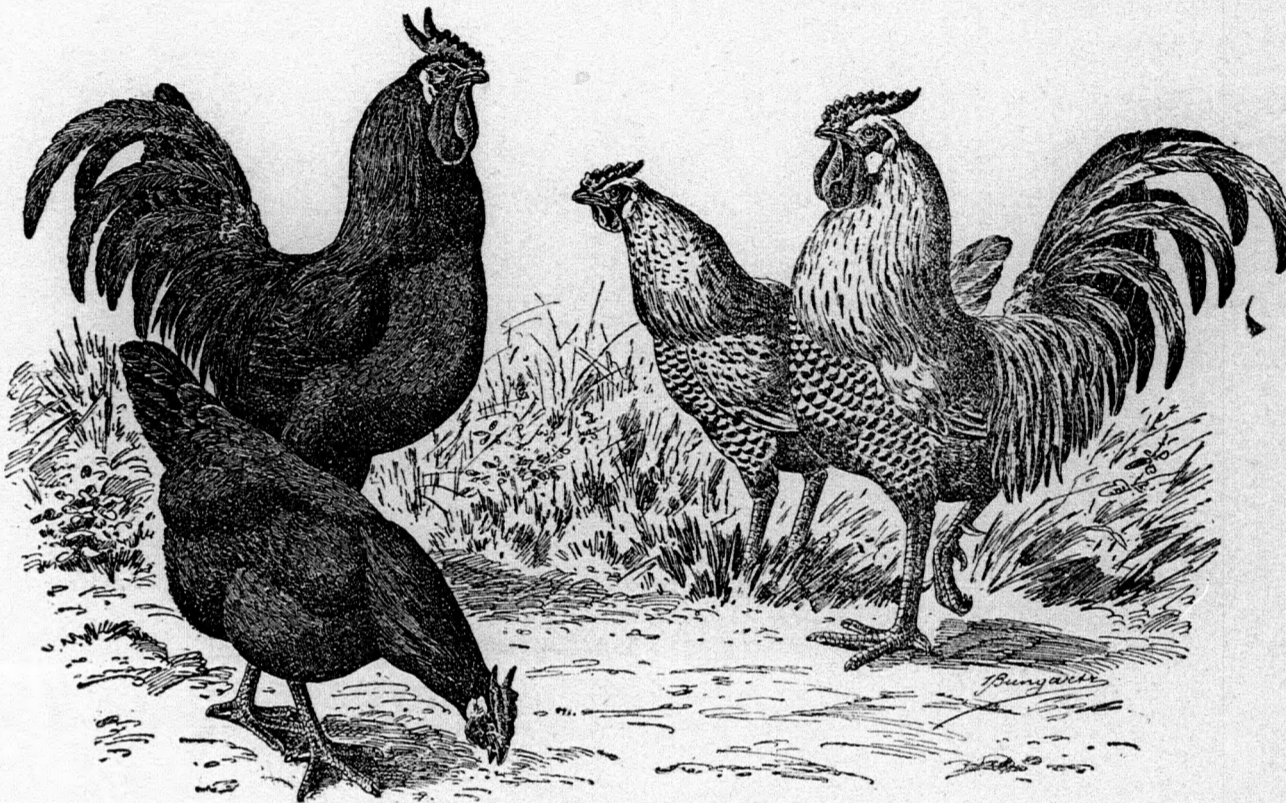
és az építkezésre nagyon is zavarólag hat.

Ezen cukornak a legegyszerűbb készítési módja *Alberti* szerint következő: fél font liszttel nyolcz font jegezeszucrot keverünk össze s ezt egy és fél font vízzel főzzük mintegy fél óráig.

Ha egy kivett csepp azonnal megszilárdul, jele annak, hogy a lisztecukor megfelelő formákba önthető. Ezen formákat azonban sem papírral beragasztani, sem mézzel bekenni nem szükséges.

E cukor készítéséhez rendszeren finom buzalisztet használnak, pedig ez zab, borsó és leguminózus lisztekkel is pótolható. Kitűnőek és e célra legalkalmasabbak azon lisztnemek, melyek gyógyszerárakban és kereskedésekben, mint gyermek, gyenge és betegek táplisztje név alatt árultatnak.

Legkényelmesebben történik a szilárd

21. ábra. Augsburgi tyuk és a keletfrieslandi sirálytyuk.

cukorral való etetés, ha a méhész felülről nyújtja azt nekik egy ugynevezett etető kamrában. E mellett a méhek kevésbé is háborítatnak. Ezen eljárás mellett a következő berendezésre van szükségünk. A kaptár fedőjén a deszka hosszában egy négyszögletes lyukat nyitunk, a mely körülbelül 80–100 kvadrát-centiméter nagy lehet. Ezen nyílásra egy alul és felül nyitott faládácska helyezendő, melynek falai 8–10 centiméter magasak lehetnek. E láda fogadja be a cukrot. A láda felső felére egy több-rétű viaszkos vászonfal jön, melyre mint fedő egy négyszögletes jól ráálló deszkadarab teendő s erre kő- vagy téglanehezékekkel befedendő. Ezen berendezés mellett könnyen utána nézhetünk méheinknek a nélkül, hogy azokat háborgatnánk s az elfogyasztott cukrot is könnyen pótolhatjuk. A viaszkos-vászonral való lezárás majdnem légmentes s e mellett még azon keresztül elegendő nedvesség is csapódik le, a mely a jegezes vagy öntött kandisz feloldására tökéletesen elég. A kamrában még az itató edények is jól elhelyezhetők.

A cukor a felső keretek lécein van, de esetleg egy kis elszigetelő dróthálalval azoktól el is különíthető, hogy az egyes operációknál ne legyen utban. Meleg évszakban elegendő a kamra alatt csak egy kis 2–3 cm. széles nyílást hagyni a fedődeszkán az abba való átjuthatásra. Ez a nyílás úgy is szerkeszthető, hogy egy tolózárral nagyobbítható vagy kisebbíthető, illetve felnyitható és elzárható legyen. —r.

A keletfrieslandi sirálytyuk és az augsburgi tyuk.

(Képpel.)

Németország legrégebb baromfifajtaíhoz tartozik a keletfrieslandi, vagy másként hollandi sirálytyuk, melyet „Fodtleger“, „Altleger“ és „Campine“ néven ismer az odaváló nép és a mely fajta már évszázadok óta áll fenn mai napig, eredeti törzsjellegét mindig híven megőrizvén. Ujabban kezdik racionálisabban tenyészteni úgy, hogy a mostani állatkiállításokon mindig erősen van képviselve.

Az 1891-ki brémai kiállítás különösen igen szép példányokat mutatott be. Leginkább Oldenburgban, Brema környékén, de különösen Kelet-Frieslandban van erősen elterjedve, a hol a nép mindenütt nagy elő-

szeretettel tenyészti, az angolok pedig e fajtából állították elő a mostani Sprenkelés zománcztyukokat.

Ez a tyukfajta kitűnik különösen edzettsége, igénytelensége és az által, hogy a tojásprodukczió tekintetében nem marad el a híres olasz fajták mögött.

Külsejére nézve a hamburgi tyukhoz hasonlít, azzal a különbséggel, hogy testalkata sokkal tömörebb és amannak fácszanszerű eleganciájával nem bir.

Szinárnyalata kétféle: fehér alapon fekete csikok vagy pettyek, ezek az u. n. *ezüstsirályok*, vagy földszárga alapon ugyanezekkel a rajzokkal, a melyek *aranyisirályoknak* nevezetnek.

Az *ágostai* (augsburgi) tyuk már nem ősfajta, hanem *Mayer Gyula* ágostai gyáros állította elő olaszországi tyukoknak a „La flèche“ fajtával való keresztezése által. Ennek főelőnyei az erős tojásprodukczió, a mely tekintetben az olaszországi tyukkal kiállja a versenyt, és a mi husát illeti, az a lehető legzamatosabb, legnedvedusabb. A zord klimát jól kibírja, eledele után fáradhatatlanul jár-kele, nem válogatós, hanem falánk. A tyukok többnyire már öt hónapos korukban tojni kezdenek, a csirkék hamar tollasodnak és könnyen felnevelhetők. Nagysága az olasz és „la flèche“ tyuk közt áll. Testalkata erőteljes, háta és melle széles, a kakas taraja elől csipkés, hátrafelé pedig agancsszerűen kettéágazik, a tyuk taréjagancsai azonban lelőgnak. Szakálla nagy és petyhüden lóg lefelé, arczája vörös, fülei fehérek; szárnyai fejlettek és a testhez szorosán hozzásimulnak, a kakasnak farktollai szép sarlófornájuk és feketén zománczosak. Az egész tollazat fekete, zöld zománczfényű, a lábak hosszúak és erősek.

A tyuk valamivel kisebb, mint a kakas, de mindamellert jóval nagyobb, mint a mi parasztyukjaink. —p.

A baromfiak téli tartása.

Ha a tenyésztő baromfiakat a saját maga által termelt olesó takarmánnyal vagy más czélra különben hasznavehetetlen házi- és gazdasági hulladékokkal eteti, egy baromfi-tenyésztésből minden különös munka és költség nélkül könnyen jelentékeny hasznot biztosíthat magának.

A legpontosabb számítások szerint egy tyuknál az évi költség 250—3 frtra tehető. Egy jó tojó helyes takarmányozás és gondozás mellett tojik az első évben 100—140 tojást 3—360 frt értékben; már itt is 50—60 kr nyereség mutatkozik. Ha vesszük most a tyuknak értékét az legföljebb 4—5 frt tőkének felel meg. Ezt viszonyba állítva az évi jövedelemmel, azt találjuk, hogy a baromfiak tenyésztésébe fektetett tőke évenként 10—15%-ot kamatoz.

E meglehetősen magas jövedelem biztosítása azonban gondot igényel s különösen a téli tartás az, a mely biztosítja a jövedelmezőséget. Télen a baromfi rendszeren szűk helyre szorul.

Ha a rendelkezésünkre álló baromfiudvar szűk határu, különös gondot kell fordítanunk a fajta megválasztására, nem különben az őt elhelyezésére épp úgy, mint a helyes etetés és gondozásra. Tisztán kell tartanunk a baromfi-ólat; nagy gondot fordítsunk nemcsak a sok, de helyes etetésre, nem különben a gondozásra, mert csak tisztán tartott és jól takarmányozott baromfi marad egészséges akkor, ha szűk helyre van beszorítva.

Egy tenyésztő évek hosszú során át a legjobb eredménnyel tenyésztett egy 15 m² nagyságu területen évenként 30—50 tojás és hustyukot s e mellett télen a pincehelyiségben baromfi-hizlalást is üzött. Meg kell azonban jegyeznünk ez alkalommal is, hogy ha ily szűk helyen óhajtunk baromfi-tenyésztést sikerrel üzni, úgy minden eszközt fel kell használnunk arra, hogy az állatok egészségesek legyenek és tisztán tartassanak. Ilyen esetben elengedhetetlen kellék a helyes ölberendezés, annak gyakori tisztogatása és bemeszelése.

Ha a baromfiaknak kiesiny, nemkülönben a hosszú téli ólban való tartózkodás esetében gondoskodnunk kell arról is, hogy a baromfiak mozoghassanak, szaladgálhassanak, legyen megfelelő hely és anyag a kaparásra, miután ez által nemesak testi melegüket fokozzák, de megszabadulnak az unalomtól és annak rossz következményeitől, a tojás-és tolvévtól, nemkülönben a veszekedéstől. Télen legalkalmasabb anyag a kaparásra, a szeeszkázott szalma, mely egyuttal alom gyanánt is szolgál. Télen az ől előtt egy kis helyet a hótól meg kell tisztítanunk.

Ha kiesiny a baromfi-udvar s ez egyuttal mozgási helyül is szolgál a tyukoknak, tanácsos azt a könnyebb tisztántarthatás végett kikövezni vagy cémentezni. Az ilyen udvaroknál azonban néhány négyzetmétert — mint fürdő és kaparó helyeket — földdel, homokkal, hamuval, tőzegliszttel, mészpórral lehet behinteni. Ez anyagokat azonban időről-időre meg kell újítanunk, miután néhány heti használat után könnyen különféle betegségek fészkévé válhatnak.

A szűk helyen való sikeres baromfi-tenyésztésnek egy más feltétele a kellő mennyiségű homok, mész, hus és zöldtakarmányról való gondoskodás. Igen czélszerű egy káposztafejnek a magasba való felakasztása, hogy a tyukok utána ugráljanak. Gondoskodnunk kell, hogy az ólban megfelelő helyen porfürdő is álljon a baromfiak rendelkezésére, melyet finom, száraz homokból, száraz porhanyós földből, tőzegliszttől, hamuhél, kénvirág, dohánypor s más hasonló anyagokból állíthatunk elő s e mellett a baromfiak tollát időnkint hintsük kénvirág, rovarpor vagy Zacherlinporral. E szabá-

lyok be nem tartásával a baromfiak közt könnyen betegség ütethet ki. A meszesedés ellen úgy védekezünk, hogy lábaikat időnkint gondosan megfűsztoztatjuk.

Figyelemre méltó tojáskonzerválási mód.

A tojás téli ára, az ismert körülményeknél fogva, tudvalevőleg oly magas, hogy még a drágább konzerválási módok is kifizetik magukat, még inkább az az aránylag olesó mód, a melyet itt közölni akarok.

A meszesítés helyett annál inkább érdemes volna az éppem közlendő módhoz fordulni, mert — mint tudjuk — a meszes tojást jóval olesóbban vagyunk kénytelenek a vevőnek átengedni, mint a frisset s a tárgyalandó új konzerválási mód a télire eltett tojásokat állítólag semmiképpen se változtatja meg.

Az amerikai tyuktenyésztő, ki e módot a „The Breeder's Gazette” folyó évi november havi 19-dik számában közli, mindenképpel ajánlja, hogy a költés időszakának befejeztével a kakasokat távolítsuk el a tyukok közül, mivel tapasztalati tény, hogy a meg nem termékenyített tojások könnyebben, biztosabban konzerválhatók. Összeszedjük aztán naponta az ezután tojt ép tojásokat s elhelyezzük azonnal száraz sóliszt közé, egyelőre elkészített tiszta hordóba vagy ládába, melyet nem nedves pinczében állítottunk fel.

E közben az eljárás a következő. Az említett edény fenekére felszórunk egyhüvelyk vastagságban liszté örlött száraz konyhasót s ebbe egymás mellé, de hogy ne érintkezzenek, belehelyezzük tompább végükkel lefelé a tojásokat mindaddig, míg a fenék terület el van borítva. Rájuk hintünk aztán megint annyi lisztet, a mennyi elborítja őket felül és köröskörül teljesen, (tehát szintén egy hüvelyknyi vastagon) s így folytatjuk azt napról-napra mindaddig, míg az edény tele van. Az így eltett tojások a frisshez hasonló minőségben vehetők ki télen s adhatók el, miután esetleg a rátapadt sótól megtisztítottak. A már egyszer használt só a következő években is felhasználható e czélra, avagy aztán állatoknak nyújtható.

Ez egyszerű és olesó eljárásban fő dolog, hogy ép héjú tojások s a kitojás után lehetőleg azonnal kerüljenek bele a sóba és hogy ez a konzerváló anyag az edénybe tett tojásokat körben mindenütt elég vastagon borítsa. m. k.

Hasznos-e a zöldség télen a baromfiaknak?

Az összes szárnyasok, de főként a házi tyukok a tojás hozam szaporítására, ugyszintén a vér felfrissítésére zöldtakarmányt igényelnek.

Azon baromfiak, melyeknek nyáron át szabad kert, vagy rét áll rendelkezésükre a szükséges zöldséget maguk keresik fel s élvezettel fogyasztják.

A zöldtakarmány nem csak a tojás hozam elősegítésére szolgál, hanem szép, izletes és puha hus nyerése szempontjából is szerfelett szükséges.

A zöldség úgy nyáron át, mint télen a tyukok tenyésztésére igen kívánatos. Télen annyival is inkább, mert az időnek legnagyobb részét a baromfiak az ólakban töltik. A tapasztalat azt mutatta, hogy azon tyukok, melyek télen át az erőtakarmányok mellett még zöldséget is kapnak, sokkal szorgalmasabban tojnak, mint azok, a melyek a zöldséget nélkülözik. Ez utóbbiak 50%-al hátrább is álltak amazoknál tojás hozam tekintetében.

A tyukok tojástermelése úgy a tenyésztőre, mint a baromfi tartóra nézve egyaránt fontos, a mennyiben a tojás értéke 2—3-szorta

is nagyobb, mint nyáron át. S a zöldség beszerzése nem is okoz annyi gondot, mint az az első pillanatra látszik.

Legjobban szereti a tyuk a gabonafélék zsenge hajtásait s a leveles növényeket.

Buja zöldvetést aggódás nélkül sarlózhatunk meg e czélra.

De nem is szükséges zöldség miatt a szántóföldre menni, mert zöldelő gabonavetést minden baromfi-tenyésztő létesíthet tyukjai számára a szobában, vagy a konyhában is.

Veteményágyul kerti földet, sőt homokot is használhatunk, csak az utóbbit elég nedvesen tartjuk s két hét alatt szép árpa, vagy zabvetésünk van, mit a tyukok kedvvel fogyasztanak.

A vetéságy, buja fejlődését egy kis chilisalétrom fejtrágyával segíthetjük elő.

Hogy baromfiainkat állandóan eltartassuk zölddel, két veteményágyat készítsünk, hogy mire az egyik kifogyott, készen álljon a másik.

Elégséges, ha a baromfiaknak más erőtakarmányok mellett hetenkint egyszer kétszer adunk zöldséget.

Az így fiatal vetéssel táplált baromfiak ezt a csekély fáradságot bő tojás hozammal fogják jutalmazni. A gabonaneműek helyett oly leveles növények is vehetők, a minőket a baromfiak nyáron át előszeretettel fogyasztanak. Ilyenek pl. a salátafélék. Végére káposzta és veteménylevelek is adhatók, de ezeket csak szükségből, a fentemlített növények hiányában s nem nagyon szívesen fogyasztják a baromfiak. Mivel a salátafélék igen nehezen fejlődnek s csak későn hajtának leveleket, leginkább gabonaneműek vetése ajánlatos.

A ki ezen fáradságot is soknak tartja, az ezen zöldség helyett adjon a baromfiaknak répát vagy kalarabét apróra felvágva, mert szükségből ezt is igen jól fogyasztják. —r.

Különlék.

Gróf Csáky Kálmán

cs. és kir. kamarás, országgyűlési képviselő a napokban Budapesten elhunyt. A magyar baromfi-tenyésztés egyik lelkes bajnokát gyászolja az elhunytban, ki mint az országos baromfi-tenyésztési egyesület elnöke előszere-ttel munkálkodott közre mezőgazdaságunknak ez épp szociális szempontból fontos ágán. A baromfi-tenyésztés érdekében a képviselő házbán is minden alkalommal szót emelt s épp az ő közbenjárásának és buzgókodásának köszönhető, hogy a kormány a baromfi-tenyésztést az utóbbi időben felkarolta. Mint ifjú vált meg a hadseregtől s az abauj-tornamegyei gazdasági egyesület élén teljesített szolgálatot, mint férfi ujra katona lett, hogy mint hadastyán, nyugalmazott honvéd tábornok újból a mezőgazdaság érdekében érvényesítse befolyását és szakértelmét, mindnyájunk igaz részvéte kíséri örök nyugvó helyére az elhunytat, ki egyforma buzgalommal szolgálta hazáját mint katona s mint gazda.

Legjobb költőgépek. Melyik a legjobb költőgép, lapunk egyik olvasójának a kérdésére a következőkben válaszolhatunk. Jónak bizonyult a francia Voitelier-féle költőgép. A budapesti állatkert kipróbálta és a tojások 75 százaléka kelt ki. Megszerezhető a párisi állatkertben (jardin d'acclimatation). Ára körülbelül 100 frank. Jónak bizonyult az angol szerkezetű önszabályozógép is. Leírása megjelent Ásványi Lajostól, a kolozsmonostori m. kir. gazd. tanintézet intézőjétől, ára a fűzetnek, mely képekkel van ellátva 10 kr., hol a gépek és mesterséges anyák árjegyzéke is olvasható. A fűzet megszerezhető szerzőnél Kolozsmonostoron. —y.